

โครงการ “สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา: พื้นฐานทางทฤษฎีและนโยบายทางวัฒนธรรม” มีจุดมุ่งหมายในการค้นคว้าเกี่ยวกับพื้นฐานทางทฤษฎีและนโยบายทางวัฒนธรรม เมื่อทั้งสองนี้ได้รับการส่งเสริมให้แพร่กระจายออกไป และมีการบังคับใช้ในยุโรปกับเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย โครงการนี้มุ่งตอบสนองความต้องการของนักวิจัยและภาคธุรกิจในการทำความเข้าใจสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น ไม่เพียงแต่ในระดับของการนำไปปฏิบัติและเรื่องของกฎเกณฑ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการทำความเข้าใจในระดับลึกซึ่งลงไปถึงรากฐานทางปรัชญาและวัฒนธรรม

เป็นที่ทราบกันดีกว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นปัญหาที่ยากและท้าทายมากที่สุดปัญหาหนึ่ง ความสำคัญของปัญหานี้ไม่ได้มีอยู่แต่เพียงในโลกธุรกิจเท่านั้น แต่ในแง่ของทฤษฎีก็มีปัญหาอยู่มากเช่นกัน เหตุการณ์ในประเทศไทยในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา ก็ยังทำให้ต้องคิดหาแนวทางในการสร้างกรอบความคิดและมองภาพรวมของทรัพย์สินทางปัญญา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้สิทธิเหนือสิทธิบัตรยา ทำให้มองเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมองลงไปให้ลึกไปถึงระดับของทฤษฎีและวัฒนธรรมของเรื่องทั้งหมด พร้อมกับพิจารณาว่าเหตุใดเรื่องเหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเช่นนี้

บทบาทอีกด้านหนึ่งของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้แก่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การถกเถียงโต้แย้งส่วนใหญ่เกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากวียนเวียนอยู่กับเทคโนโลยีนี้ ซึ่งแพร่กระจายออกไปมากและได้เปลี่ยนไปเป็นสื่ออันมองไม่เห็นที่มนุษย์ใช้สื่อสาร และเป็นสื่อที่มนุษย์ใช้โดยไม่หยุดคิดเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในกรณีนี้จุดสมดุลอันเปราะบางระหว่างการเคารพสิทธิของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ที่มีสิทธิบัตร กับความจำเป็นและสิทธิของผู้สร้างสรรค์ ผู้ผลิต และผู้ทรงสิทธิบัตรที่จำเป็นต้องเรียกทุนคืน การถกเถียงเรื่องนี้มีมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

การแสวงหาคำตอบต่อปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมไทย ซึ่งมีวัฒนธรรมอยู่ว่าการคัดลอกข้อความเป็นการแสดงถึงความเคารพในภูมิปัญญาของคนที่ถูกคัดลอก ดังนั้นโครงการจึงมุ่งวิเคราะห์ปัญหาเหล่านี้ นอกจากนี้ก็ยังมีขบวนการใหม่ๆ เช่น ขบวนการซอฟต์แวร์โอเพ่นซอร์ส ซึ่งปรากฏในโปรแกรมที่มีชื่อเสียงอย่างลินุกซ์หรือเว็บเบราว์เซอร์อย่างไฟร์ฟอกซ์ และเว็บไซต์อาศัยการร่วมมือกันเช่นวิกิต่างๆ ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามีแรงต่อต้านแนวคิดแบบ IPR ในปัจจุบัน ดังนั้นปัญหาใหญ่จึงมีว่า อะไรคือรูปแบบที่ดีและมีประสิทธิภาพที่สุดในการจัดการกับเนื้อหาของงานที่มีลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งรวมไปถึงการตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ต่อประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น?

คำตอบของงานวิจัยนี้ได้แก่ว่าวิธีการที่ดีที่สุดในการบริหารจัดการสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา อยู่ที่การรับรู้และให้ความสำคัญแก่ความรู้สึกของผู้คนในท้องถิ่นที่จะได้รับผลกระทบ งานวิจัยมองไปที่บทบาทของพุทธศาสนาและเสนอว่าแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และหลักเหตุผลที่มาสสนับสนุนควรจะมีการตรวจสอบและแก้ไขผ่านทางแง่ของพุทธปรัชญา แทนที่เราจะมาใช้พื้นฐานทางทฤษฎีที่แนวคิดที่เน้นหนักไปที่ตัวบุคคลแต่ละคนรวมทั้งความเป็นอิสระของบุคคล สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาควรจะตั้งอยู่บนพื้นฐานอันได้แก่ความเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออกระหว่างบุคคลในสังคมมากกว่า เนื่องจากการทำงานที่นำไปสู่การจดสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ซึ่งหลายคนหรือหลายองค์กรก็ไม่ได้รับการดูแลหรือกล่าวถึงในการสมัครรับสิทธิบัตร งานวิจัยจึงเสนอว่า การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาจึงควรให้ความสำคัญแก่ผู้คนและหน่วยงานในระดับที่กว้างขวางมากขึ้นด้วย แทนที่จะหาเหตุผลทางทฤษฎีมาสสนับสนุนทรัพย์สินทางปัญญา ด้วยการอ้างถึงความเป็นอิสระของบุคคล เราก็ควรจะอ้างถึงความจริงที่ว่าเราทุกคนต่างก็เป็นหนึ่งกันและกันทุกคนทั้งสิ้น

Abstract

The Project on “Intellectual Property Rights: Theoretical Foundations and Cultural Implications” aims at investigating the theoretical foundations and cultural implications of intellectual property rights as they are being promulgated and enforced both in Europe and Asia, especially Thailand. It is designed to respond to the needs of both researchers and the business sector for better understanding of intellectual property rights, not merely at the level of implementation and the content of the regulations, but at the deeper one concerning philosophical and cultural backgrounds.

It is well known that intellectual property rights represent some of the world’s most difficult and challenging problems, not only economically but also theoretically. Recent events in Thailand greatly accentuate the need for an action that investigates how intellectual property rights (IPR’s) are perceived and conceived, as well as how IPR’s contribute (or hinder) the mutual trust and working relations in trades and other issues that have become so crucial to today’s globally interconnected economies. The recent controversies surrounding compulsory licensing of patented but needed pharmaceuticals point to the fact that an investigation that delves deeper into the theoretical and cultural underpinnings of the whole issue about IPR’s is sorely needed.

Another important area where IPR’s are of direct relevance is information and communication technology. Many disputes about IPR’s revolve around the technology, which has become widespread and has indeed transformed itself to the transparent medium with which human beings communicate and perform most of their activities. There is always a delicate balance to be found between respecting the people’s rights to use needed patented or copyrighted products on the one hand, and the needs and rights of the creators, manufacturers and patent holders to recoup their investment on the other. These arguments have been going on for as long as there is the IPR regime.

Finding a lasting solution to these problems, however, is not an easy task, especially within the context of Thai society where the culture has been one where to copy a text means to show respect toward it. Hence there is a need to investigate these matters fully in the project. Furthermore, the emergence of new movement such as open source movement shown in operating systems such as Linux and software such as Firefox, as well as collaborative online spaces such as Wiki, show strongly that there is resistance toward the current IPR regime. Hence the question then becomes: *What is the best and most effective model to manage intellectual content in such a way that is responsive to the traditions and cultures of localities?*

According to the research, the best way to manage IPR’s is to respect the local sensitivities of those who are affected by them. The research looks at the role that Buddhism can play and suggest that the concept of IPR’s itself as well as how it is justified should be examined and revised. Instead of grounding IPR’s on a liberal theory that focuses on individual persons and their autonomy, IPR’s should be based on interconnectivity of people. Since the work process that leads up to the intellectual property requires many contributions from various sectors, many of which are not included or recognized in the typical patent registration, the research proposes that this should be changed and the system of recognition and sharing should be more broadly based. Instead of grounding the IPR’s on individual autonomy, the rights should instead be grounded on the fact that everyone owes everything to one another.